

“... ”

1) 6758 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen Geçici 11. maddede yer alan “Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç” ibaresi ile “sözlü sınavda başarılı olanlar” ibaresinin Anayasa'ya aykırılığı

6758 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye Geçici 11. maddenin eklenmesi öngörülmüştür.

Kalkınmada öncelikli yörelerde sözleşmeli öğretmen istihdamı düzenleyen bu madde uyarınca, 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde 14/3/2014 tarihi itibarıyla eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olup bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1/1/2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olanlardan Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartlar ile 657 sayılı Kanununun 48. maddesinde öngörülen genel şartları taşıyanlar arasından Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak sözlü sınavda başarılı olanlar, başarı sırasına göre ek 4. madde kapsamında istihdam edilmek üzere kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerdeki boş sözleşmeli öğretmen pozisyonlarına atanabilir.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir (E.2014/189, K.2015/32, RG. 21.5.2015-29362).

6758 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile 652 sayılı KHK.'ya eklenen Geçici 11. madde kapsamında yapılacak öğretmen atamalarında, Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartlar ile 657 sayılı Kanununun 48. maddesinde öngörülen genel şartları taşıyanlar arasından Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bir defaya mahsus olmak üzere yapılacak “sözlü sınavda başarılı olma” ölçütünün öngörülmesi, atamaların siyasi iktidar tarafından liyakat ölçütü gözetilmeden keyfi biçimde yapılmasına kanuni bir zemin oluşturması nedeniyle Anayasa'nın demokratik hukuk devletini düzenleyen 2. maddesine aykırıdır.

Getirilen düzenleme uyarınca, sözlü sınava girecek kişilerin belirlenmesinde Kamu Personel Seçme Sınavı şartının dahi aranmaması, hiçbir objektif liyakat ölçütünün bu tespitte kullanılmaması anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle, sadece sözlü sınavın yapılması ve bundan sonraki aşama itibarıyla değil, sözlü sınava girecek kişilerin belirlenmesi aşaması da “Kamu Personel Seçme Sınavı” şartı devre dışı bırakılarak objektif kriterlerden yoksun hale getirilmiştir. Bu şekliyle, hem bizzat sözlü sınavın yapılmasının öngörülmesi hem de bu sınava girecek kişilerin de subjektif ölçütlere göre tayin edilecek olması, düzenlemenin liyakat, sınav performansı gibi objektif ölçütleri dışlayan, siyasi, şahsi ilişkilerin etkili olduğu keyfi tercih ve uygulamalara kapı arayabileceğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. İptali istenen

Esas Sayısı : 2021/104

Karar Sayısı : 2021/87

bu düzenleme, bu yönüyle Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında vurgulandığı gibi yasa önünde eşitlik ilkesi, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmemekle birlikte, yasaların uygulanmasında birbirinin aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplumların yaratılmasını engellemektedir. Kimi yurttaşların haklı bir nedene dayanılarak değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmamakta, hatta durumlarındaki ve konularındaki özellikleri, kimi kişi ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerekli kılmaktadır. Anayasa ile eylemli değil hukuki eşitlik amaçlanmaktadır. Anayasanın öngördüğü eşitlik ilkesinin çiğnenmemesi için, aynı hukuksal durumların aynı, ayrı hukuksal durumların ayrı kurallara bağlı tutulması gerekmektedir (AYM.,18.10.2005, 2003/7 E., 2005/71 K.).

Söz konusu düzenlemede, sözlü sınava girecek kişilerin belirlenmesinde Kamu Personel Seçme Sınavı şartının devre dışı bırakılması, bu belirlenmenin objektif ölçütlerden uzak bir şekilde yapılması sonucunu doğuracaktır. Böylelikle, liyakat ve sınav başarısına göre aynı durumda bulunanlar arasından ya da daha başarılı durumda bulunması dolayısıyla tercih edilmeyi hak eden kişilerden bir bölümü sözlü sınava giremezken, objektif ölçütlere göre daha düşük başarı durumu bulunan kişiler, öngörülen subjektif değerlendirme ölçütünden faydalanarak sözlü sınava girmeye hak kazanabileceklerdir. Bu da eşitlik ilkesine aykırı bir uygulama yapılması anlamına gelmektedir.

Bu sebeple, 6758 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle getirilen düzenleme Anayasanın 2. ve 10. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

2) 6758 sayılı Kanun'un 13. maddesi ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. maddesinin dokuzuncu fıkrasına eklenen "ve onuncu fıkra uyarınca kayyım atanmasına" ibaresi ile yeni eklenen 10. fıkrasının Anayasa'ya aykırılığı

6758 sayılı Kanun'un 13. maddesi ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma" koruma tedbirinin düzenlendiği 128. maddesinin 9. fıkrasına, "elkoymaya" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve onuncu fıkra uyarınca kayyım atanmasına" ibaresi eklenmiş, ayrıca yeni bir fıkra olarak 10. fıkra eklenmiştir. Fıkraya göre: "Bu madde uyarınca elkonulan taşınmaz, hak ve alacakların idaresi gerektiğinde bu malvarlığı değerlerinin yönetimi amacıyla kayyım atanabilir. Bu durumda 133. madde hükümleri kıyasen uygulanır."

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. maddesindeki düzenlemeye göre; maddede sınırlı sayıda belirtilen katalog suçlar kapsamında yürütülen bir soruşturmada, ilgili suçun işlendiğine ve bu suçtan bir malvarlığı değeri elde edildiğine dair kuvvetli şüphe sebepleri bulunması durumunda şüpheli ve sanığa ait, maddede belirtilen malvarlığı değerlerine el konulabilir.

128. maddede düzenlenen koruma tedbirinin temel amacı, 123. maddeden farklı olarak, malvarlığı değerlerinin yargılama makamlarının elinin altında bulunmasından ziyade, suçla irtibatlı bulunan hak ve alacaklar ile taşınmazlar üzerinde şüpheli yahut sanığın (veya bunların nezdinde bulunduğu üçüncü kişilerin) hukuki tasarruf imkânlarını sınırlamak, bu yolla ileride çıkacak olası mahkûmiyet kararı çerçevesinde, verilen kararın icra edilebilmesini (kazanç müsaderesi) sağlayabilmektir.

Kanun koyucunun 123. madde dışında, böyle bir kuruma ayrıca yer vermesinin sebebi, bu değerlerin fiziksel elkoymaya tabi tutulmasının, hem çoğu kez hukuken imkân dâhilinde bulunmaması hem de ölçülü olmayacağı düşüncesidir.

128. maddede düzenlenen koruma tedbirinin konusunu, gerçek kişi olan şüpheli veya sanığa ait “malvarlığı değerleri” oluşturmaktadır. Ancak katalogda yer verilen suçların işlendiği iddiasıyla şüpheli veya sanığın tüm malvarlığına yönelik bu tedbire müracaat edilmesi mümkün değildir. Tedbirin uygulanmasında önemli olan, elkonulacak malvarlığı değerinin suçla irtibatının tespit edilmesidir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. maddesinde düzenlenen koruma tedbirinin tatbiki, dört şartın varlığına bağlıdır: İlk olarak, taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma koruma tedbiri, 128. maddenin 2. fıkrasında yer verilen katalog suçlara ilişkin soruşturma veya kovuşturmalar kapsamında uygulanabilir.

İkinci olarak, 128. maddenin 2. fıkrasında yer verilen katalog suçların işlendiği hususunda, somut delillere dayanan kuvvetli suç şüphesi bulunmalıdır.

Üçüncü olarak, tedbire konu malvarlığı değerlerinin katalogda öngörülen suçlardan elde edildiğine dair kuvvetli şüphe sebepleri bulunmalıdır. Şüpheli veya sanık hakkında Ceza Muhakemesi Kanunu'nun m.128'de düzenlenen tedbirinin uygulanabilmesi için, m.128/2'de sayılan suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı yeterli olmamakta, ayrıca elkonulacak malvarlığı değerlerinin bu suçlardan elde edildiğine dair kuvvetli şüphe sebeplerinin de bulunması gerekmektedir. Elkoymaya konu oluşturan malvarlığı değerinin, belirli suçların işlenmesi suretiyle elde edildiğine dair somut vakıalara dayalı kuvvetli şüphe sebepleri bulunmalıdır. Şüpheli veya sanığın herhangi bir malvarlığı değeriyle, işlenen suç arasında bir irtibat kurulamıyorsa ya da bu hususta tahmine, izlenime dayanan ancak kuvvetli şüphe boyutuna varmayan şüphe söz konusu ise, malvarlığı değerleri ile ilgili olarak elkoyma kararı verilemez. Suçla ilgisi bulunmayan, suçun işlenmesi suretiyle elde edilmediği bilinen malvarlığı değerlerine elkonulması, bu hükmün konuluş amacına aykırıdır.

Son olarak, 128. maddenin 1. fıkrasına, 21.02.2014 tarih ve 6526 sayılı Yasanın 10. maddesiyle getirilen ek cümle uyarınca, 128. madde kapsamında elkoyma kararı alınabilmesi için ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Hazine Müsteşarlığı ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınması gerekir.

128. maddedeki tedbire, ağır ceza mahkemesince oy birliğiyle karar verilir ve itiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oy birliği aranır.

Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma koruma tedbiri, işlendiği iddia olunan suçla irtibatlı olduğu tespit edilen malvarlığı değerleri üzerinde, şüpheli veya sanığın hukuki tasarruf imkânının ortadan kaldırılması suretiyle icra edilen, özel bir elkoyma tedbiridir. Bu tedbir, basit elkoyma tedbirinde olduğu gibi, eşya ya da kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan malvarlığı değerlerine fiilen elkonulması şeklinde uygulanmaz. Kanunumuzun açık düzenlemesi karşısında, elkoymaya konu teşkil eden taşınmaz, nakil aracı, hisse senedi, hak ve alacağın, soruşturma konusu suçların işlenmesiyle elde edilmiş olması gerekir. Kişilerin işlendiği iddia olunan suçtan bağımsız olarak malvarlığı değerleri üzerinde böyle bir tasarruf kısıtlamasına gidilmesi, mülkiyet hakkının özüne dokunan bir müdahale teşkil eder (AY.m.13, 35, 38).

6758 sayılı Kanun'un 13. maddesi ile, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. maddesinde düzenlenen koruma tedbirinin uygulanması kapsamında, elkonulan taşınmaz, hak ve alacakların idaresi gerektiğinde bu malvarlığı değerlerinin yönetimi amacıyla kayyım atanabileceği ve bu durumda 133. madde hükümlerinin kıyasen uygulanması öngörülmüştür.

Anayasanın 35. maddesinde mülkiyet hakkı güvence altına alınmış olup, maddede; "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz" denilmektedir.

Yukarıda belirtildiği gibi, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. maddede düzenlenen koruma tedbirinin temel amacı, suçla irtibatlı bulunan hak ve alacaklar ile taşınmazlar üzerinde şüpheli yahut sanığın (veya bunların nezdinde bulunduğu üçüncü kişilerin) hukuki tasarruf imkânlarını sınırlamak, bu yolla ileride çıkacak olası mahkûmiyet kararı çerçevesinde, verilen kararın icra edilebilmesini (kazanç müsaderesi) sağlayabilmektir. Yoksa bu tedbirle, anılan malvarlığı değerleri üzerinde kayyım yetkisine sahip kişilerce tasarruflarda bulunmak değildir. Çünkü böyle bir yetkinin tanınması "mülkiyet hakkı"nın özüne dokunmak anlamına gelir. Bu şekilde, bireylerin malvarlığı değerleri üzerinde, kayyım atanarak mülkiyet hakkının özüne dokunacak tarzda tasarruf yetkisinin tanınması, Anayasanın 13. maddesinde belirtilen; "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz" hükmüne aykırılık oluşturmaktadır.

Koruma tedbirleri, bir mahkumiyet hükmüne bağlı olarak uygulanan ceza değil, ceza muhakemesinin amaçlarının gerçekleştirilebilmesi bakımından araç niteliği taşıyan ve geçici surette uygulanan tedbirlerdir.

128. maddedeki tedbirin konusunu oluşturan malvarlığı değerlerine kayyım atanması, kayyım tarafından bu malvarlığı değerlerinin idare edilmesi, gerektiğinde bunların yönetilmesi, yani bu değerler üzerinde çeşitli tasarruflarda bulunulması yetkisi tanınması, koruma tedbirinin düzenleniş amacıyla bağdaşmamaktadır.

Anayasanın 15. maddesinde; "Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir. Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler (...) dışında, kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz" hükmü yer almaktadır. Bu hüküm uyarınca kişilerin maddi varlığının bütünlüğüne olağanüstü hallerde dahi dokunulamayacağı açıktır. İptali talep edilen iş bu düzenleme açıklanan sebeple Anayasanın 15. Maddesine aykırılık teşkil eder.

Taşınmaz hak ve alacaklara elkoyma tedbirinde, kişilerin malvarlığı değerleri üzerindeki tasarruf yetkileri kısıtlanmış olmakla birlikte, esasen kişinin bu değerlerden faydalanma hakkı ortadan kalkmış olmaz. Ancak getirilen düzenleme ile, söz konusu malvarlığı değerlerinin yönetimi için kayyım atanmak suretiyle, tedbirin düzenleniş amacına ve yapısına aykırı bir sınırlama getirilmekte ve kişilerin sadece tasarruf yetkileri değil aynı zamanda malvarlığı değerlerinden faydalanma hakkı da ölçsüz bir şekilde kısıtlanmış olmaktadır. Bu

durum, hakkın özüne dokunulması ve ölçsüz bir şekilde sınırlandırılması anlamı taşıdığından Anayasa'nın 13. maddesine aykırılık oluşturmaktadır. Bu sebeple, 6758 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle getirilen düzenleme Anayasanın 13., 15. ve 35. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

3) 6758 sayılı Kanun'un 16. maddesi ile 5275 sayılı Kanun'un 92. maddesinin 1. fıkrasına eklenen cümlede yer alan "kurum dışına çıkmaları Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kısıtlanabilir" ibaresinin Anayasaya aykırılığı

6758 sayılı Kanun'un 16. maddesi ile 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 92. maddesinin birinci fıkrasına şu cümle eklenmiştir: "9. maddenin ikinci fıkrasında yazılı suçlardan hükümlü ve tutuklu olanların, ceza infaz kurumu düzeni ile toplum güvenliğini tehlikeye düşürebileceği, terör örgütü veya diğer suç örgütü üyelerinin örgütsel amaçlı faaliyet ve haberleşmelerine imkân sağlayabileceği, yol, kalınacak ceza infaz kurumu ya da sınav merkezi veya okulda güvenlik açısından sakınca bulunabileceği değerlendirildiği takdirde kurum dışına çıkmaları Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kısıtlanabilir."

5275 sayılı Kanun'un 92. maddesinin 1. fıkrasında "Hükümlü; izin, hastaneye, Cumhuriyet Başsavcılığına veya duruşmaya sevk, eğitim, öğretim, işyurdu, cezanın ertelenmesi, salıverilme, nakil, deprem, sel gibi doğal afet ve yangın hâlleri dışında ve yetkili makamca verilmiş yazılı bir emir olmadıkça kapalı kurumun dışına çıkarılamaz" hükmü yer almaktadır. Görüldüğü gibi, Kanuni, bu hallerde hükümlülerin kurum dışına çıkarılmasına müsaade etmiştir.

6758 sayılı Kanun ile kabul edilen düzenleme uyarınca, belirli suçlardan hükümlü veya tutuklu olanların belirli hallerde yasal bir hak olan ceza infaz kurumu dışına çıkma hakları, güvenlik sakıncasının varlığı gerekçe gösterilerek engellenebilecektir.

Esasen sosyal hukuk devleti olmanın bir gereği olarak, bu tarz durumlarda hükümlü ve tutuklularının kendilerine tanınan yasal hakları kullanabilmelerinin önünün açılması gerekmektedir. Bilhassa, hükümlü ve tutukluların kurum dışına çıkarılma hakkının bulunduğu durumlarda, ceza infaz kurumu, sınav merkezi, okul gibi yerlerin güvenliği, idare tarafından sağlanmak zorundadır. Bu gibi durumlarda, devletin üzerine düşen güvenliği sağlama yükümlülüğünü ifa etmesi beklenir. Ancak öngörülen düzenleme, devletin bu yükümlülüğünü gözardı ederek, güvenlik açışınan sakınca bulunduğu gerekçesiyle tutuklu ve hükümlülerin kurum dışına çıkarılma haklarının kısıtlanması öngörülmekle, eğitim hakkının nasıl kullanılabileceğine ilişkin hiçbir alternatif yol önermemektedir. Halbuki bu durumdaki hükümlü ve tutukluların eğitimlerinin parçası olan sınavlara girebilmelerinin imkan ölçüsünde kurum dışına çıkarılmaları güvenlik açısından sakıncalı ise, kurum içerisinde eğitim kuruluşları ile koordineli olarak tanınması gerekir. Düzenlemede ise, hiçbir alternatif imkan yol aranmaksızın peşinen kısıtlamaya yer verilmiştir. Bu sebeple, düzenleme hukuk devleti ilkesine (AY.m.2) aykırılık oluşturmaktadır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir (E.2014/189, K.2015/32, R.G. 21.5.2015-29362).

6758 sayılı Kanun'un 16. maddesi ile 5275 sayılı Kanun'un 92. maddesine eklenen cümle uyarınca, Cumhuriyet Başsavcılıkları, belirli suçlardan hükümlü ve tutuklu olanların eğitim sebebiyle kurum dışına çıkarılacağı durumlarda, bunun güvenlik açısından sakıncalı olabileceğini değerlendirerek, hükümlü ve tutukluların kurum dışına çıkarılmalarını engelleyebilecek, böylelikle hükümlü ve tutuklular bakımından insancılık ilkesinin bir gereği olarak öngörülen eğitim öğrenim hakkı ve imkanı ölçsüz sınırlandırılmış olacaktır.

Devlet, bireyin eğitim hakkını güvence altına almakla ve bu hakkın kullanılmasının önündeki engelleri kaldırmakla yükümlüdür. Anayasa'nın 2. maddesinde zikredildiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti, sosyal bir hukuk devletidir. Sosyal hukuk devleti olmanın gereği, eğitim ve öğrenim hakkını korumak, buna ilişkin kısıtlamaları ise ortadan kaldırmaktır. Bireylerin eğitim ve öğrenim hakkı, Anayasa'nın 42. maddesinin 1. fıkrasında "kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz" denilmek suretiyle güvence altına alınmıştır.

Belirtelim ki, güvenlik gerekçesi bir an için makul kabul edilse bile, hükümlü ve tutukluların rehabilitasyonu ile topluma kazandırılmaları ideale yönelen bir ceza infaz sisteminde, eğitim ve öğrenim hakkına değer veren bir devletin, bu ihtimalde makul ölçülerde alternatif bir hükme yer vermesi gerekirdi.

Hükümlü ve tutukluların eğitim hakkı, uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınmıştır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26. maddesinin 1. fıkrasının 1. cümlesinde "Herkes eğitim hakkına sahiptir" denilerek bu hak düzenlenmiştir. Bildirgenin 27. maddesine göre de; "Herkes toplumun kültürel yaşamına serbestçe katılma, güzel sanatlardan yararlanma, bilimsel gelişmeye katılma ve bundan yararlanma hakkına sahiptir". 1990 tarihinde yürürlüğe giren Mahpuslara Muamelenin Temel İlkelerinin 6'ncı maddesinde ise "Bütün mahpuslar, kişiliklerinin tam gelişmesi için gerekli eğitim ve kültürel faaliyetlerden yararlanma hakkına sahiptirler" hükmüne yer verilmiştir.

Keza, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'ye Ek 1 Nolu Protokolün 2. maddesinde de; "Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir" Düzenlemesine yer verilmiştir. Ayrıca, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararınının 28. maddesinde 7 bent halinde mahpusların eğitim hakkına ilişkin temel ilkelere yer verilmiştir.

Tüm bu uluslararası metinler uyarınca, hükümlü ve tutuklular için; eğitimin temel bir hak olduğu, ruhsal, fiziksel, sosyal ve eğitsel açıdan gelişmeleri; müzik, tiyatro, satranç ve rekreasyon gibi sosyal ve kültürel faaliyetlerden yararlanmaları, eğitimlerinin dış dünya ile uyumlu olması, olabildiği ölçüde kurum dışı eğitim seçeneklerinin dikkate alınması ve sivil toplumun katılımının sağlanması, eğitimlerinin, tahliye sonrası toplumsal yaşama dönüşü hazırlamaya yönelik olması, eğitimin desteklenmesi, teşvik edilmesi ve eğitime katılanların eğitime katılmayanlara göre başta malî menfaatleri olmak üzere, diğer yararlarının olumsuz etkilenmemesi, cezaevindeki eğitimin ülkenin eğitim sistemiyle bütünleştirilmesi, hükümlü ve tutukluların kendilerini ifade edebilmeleri için her türlü sosyal, kültürel ve sanatsal çalışmaya erişebilmelerinin olabildiğince sağlanması öngörülmektedir. Dolayısıyla ilgili eğitim kuruluşları ile koordineli bir şekilde hükümlü ve tutukluların haklarından faydalanma imkanları gözetilmeksizin sadece sınırlama, ortadan kaldırma mantığı ile kaleme alınan düzenleme kabul edilemez. Bu hüküm ile keyfi uygulamalara da yol açılmış olur.

Esas Sayısı : 2021/104

Karar Sayısı : 2021/87

6578 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle getirilen düzenleme, bu bakımdan Anayasa'nın 90. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır.

Yukarıda belirtilen sebeplerle, 6578 sayılı Kanun'un 16. maddesi ile getirilen düzenleme, Anayasa'nın 2., 42. ve 90. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

4) 17. maddesi ile 5275 Sayılı Kanuna Eklenen Geçici 7. maddenin 1. fıkrasında Yer Alan "özel kanunlar kapsamında kalan yerlerde bu kanunlardaki kısıtlamalara tabi olmaksızın" ibaresinin Anayasa'ya Aykırılığı

10.11.2016 tarihli ve 6578 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 17. maddesi ile 5275 Sayılı Kanuna Eklenen Geçici 7. maddenin 1. fıkrasında yer alan "özel kanunlar kapsamında kalan yerlerde bu kanunlardaki kısıtlamalara tabi olmaksızın" ibaresi ile özel kanunlar ile koruma altına alınan tüm yerlerde bu kanunlardaki hiçbir kısıtlamaya tabi olmaksızın ceza infaz kurumlarının yapılabilmesine yasal dayanak oluşturulmaktadır.

Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini Anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini gözönünde tutarak kullanması gerekir. (AYM Kararı: 2014/34E., 2014/79K. 9.4.2014)

İptali istenen düzenlemede özel kanunlar ibaresinin hangi kanunları içerdiğine yer verilmediği için düzenleme belirsizlik içermektedir. Ayrıca diğer tüm kanunlardaki kısıtlamalara tabi olmaksızın her türlü arazide ceza infaz kurumu yapılmasına olanak tanınmasının özel kanunlarda öngörülen kamu yararının hayata geçirilmesine de engel teşkil edeceği açıktır. Bu nedenle kamu yararı ölçütü taşımayan düzenleme Anayasanın 2. maddesi ile düzenlenen hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

Hukuk Devleti olabilmenin en temel göstergesi de yasalarda "genellik" ilkesine uyulmasıdır. "Yasaların genelliği" ilkesi, özel, aktüel ve geçici bir durumu gözetmeyen, belli bir kişiyi hedef almayan, aynı statüde olan herkesi kapsayan kuralların getirilmesini zorunlu kılar (Anayasa Mahkemesi'nin 20.11.1996 günlü, E.1996/58, K.1996/43 sayılı kararı).

Yasa koyucu iptali istenen kural ile ceza infaz kurumları açısından özel bir düzenleme gerçekleştirerek yasaların genelliği ilkesinden ayrılmış olduğundan yapılan bu düzenleme, Anayasanın 2. maddesinde ifade edilen "hukuk devleti" ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Belirtilen gerekçelerle söz konusu düzenleme Anayasanın 2. maddesine aykırıdır, iptali gerekir.

5) 17. maddesi ile 5275 Sayılı Kanuna Eklenen Geçici 7. maddenin 1. Fıkrasında Yer Alan "4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 21. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin tabi olduğu usule göre" ibaresinin Anayasa'ya Aykırılığı

4734 sayılı Kanuna göre yapılacak ihalelerde açık ihale usulü ile belli istekliler arasında ihale usulü temel usul olarak öngörülmüş, diğer ihale usullerinin Kanunda belirtilen özel hallerde kullanılabilmesi amaçlanmıştır. 4734 sayılı Kanunun 4. maddesinde pazarlık usulü

“Bu Kanunda belirtilen hallerde kullanılabilen, ihale sürecinin iki aşamalı olarak gerçekleştirildiği ve idarenin ihale konusu için teknik detayları ile gerçekleştirme yöntemlerini ve belli hallerde fiyatı isteklilerle görüştüğü usul” şeklinde tanımlanmıştır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 21. maddesinin birinci fıkrasında, pazarlık usulü ile yapılacak ihaleler tek tek sayılmış; yapılacak işler fıkrafta belli şartların varlığına bağlanmış ve ihtiyacın başka türlü giderilememesi zorunluluğuna dayandırılmıştır. Buna göre 21. maddenin (b) bendinde, doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olduğu durumlarda pazarlık usulünün uygulanabilmesine olanak tanınmıştır.

21. maddenin ikinci fıkrasında, “(b), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen hallerde ilan yapılması zorunlu değildir. İlan yapılmayan hallerde en az üç istekli davet edilerek, yeterlik belgelerini ve fiyat tekliflerini birlikte vermeleri istenir.” denilirken; son fıkrasında ise yine “(b), (c) ve (f) bendi kapsamında yapılan mal alımlarında, malın sözleşme yapma süresi içinde teslim edilmesi ve bunun idarece uygun bulunması halinde, sözleşme yapılması ve kesin teminat alınması zorunlu değildir.” hükmüne yer verilmiştir.

10.11.2016 tarihli ve 6758 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 17. maddesi ile 5275 Sayılı Kanuna eklenen Geçici 7. maddenin 1. fıkrasında yer alan “4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 21. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin tabi olduğu usule göre”. ibaresi ile ceza infaz kurumları yapım işi ihalelerinin pazarlık usulüne tabi kılınması öngörülmektedir. Ceza infaz kurumu yapım işlerinin doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olaylar kapsamında ele alınması hukuki dayanaktan yoksundur.

Anayasanın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Anayasanın 2. maddesinde belirtilen hukuk devletinin önemli ilkelerinden biri devletin her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurması ve bunu geliştirerek sürdürmesi, bir diğeri de kanunların kamu yararı amacıyla çıkarılmasıdır.

Kamu harcamalarında 4734 sayılı Kanun’un uygulanmasını zorunlu kılan bir Anayasa kuralı bulunmadığı için yasa koyucunun bazı mal ve hizmetler ile yapım işleri yönünden farklı usuller benimsemesinde anayasal bir engel olmadığı doğrudur. Ancak, mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin, 4734 sayılı Kanun’da öngörülen saydamlık, rekabet, eşit muamele, güvenilirlik, gizlilik ve kamuoyu denetimi esas alan temel ihale usullerinin dışına çıkarılmasında, hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan “her alanda adaletli hukuk düzeni kurma ve bunu geliştirerek sürdürme” ile “kamu yararı amacı”nın gözetilmesi gerekeceği de açıktır.

Bu açıdan ceza infaz kurumu yapım işlerinin, temel ihale usullerinden ayrık olacak şekilde, plan ve projeye dayandırılmadan, yaklaşık maliyeti hesaplanmadan, ilan edilmeden, saydamlık, rekabet, eşit muamele ve kamuoyu denetimi sağlanarak ihale edilmeden aceleyle getirilip hemen karşılanmasında kamu yararı bulunmamaktadır.

Bu derece kapsamlı, büyük ve yüksek maliyetli yatırımların, ortada zorunlu kılacak bir sebep de yok iken ilan edilmeden üç istekli davet edilerek yeterlik belgelerini ve teklif fiyatlarını birlikte vererek yapılması ve dolayısıyla işlerin saydamlık, rekabet, eşit muamele, güvenilirlik ve kamuoyu denetimi sağlanmadan istekliler arasında paylaştırılarak kamuya maliyetlerinin yüksek ve bazı firmaların kayırılmasına yol açacak şekilde sonuçlandırılacak olması, hukuk devletinin her alanda adaletli hukuk düzeni kurma ve bunu geliştirerek sürdürme ile kamu yararı ilkeleriyle bağdaşmadığından iptali istenen düzenleme, Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Belirtilen gerekçelerle 10.11.2016 tarihli ve 6758 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanununun 17. maddesi ile 5275 Sayılı Kanuna Eklenen Geçici 7. maddenin 1. fıkrasında yer alan “4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 21. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin tabi olduğu usule göre” ibaresi Anayasanın 2. maddesine aykırıdır, iptali gerekir.

6) 17. maddesi ile 5275 Sayılı Kanuna Eklenen Geçici 7. maddenin 2. fıkrasında Yer Alan “4342 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmaksızın” ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 45. maddelerine,

İptali istenen düzenleme ile ceza infaz kurumlarının Mera Kanunu kapsamında kalan yerlere yapılabilmesine yasal dayanak oluşturulmaktadır.

Anayasanın 45. maddesinin birinci fıkrasında, Devlete tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önleme görevi verilmiştir. Anayasanın 45. maddesi uyarınca hazırlanarak yürürlüğe giren 25.02.1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu'nun 3. maddesinde;

“Çayır: Taban suyunun yüksek bulunduğu veya sulanabilen yerlerde biçilmeye elverişli, yem üretilen ve genellikle kuru ot üretimi için kullanılan yeri,”

“Mera: Hayvanların otlatılması ve otundan yararlanılması için tahsis edilen veya kadimden beri bu amaçla kullanılan yeri,”

“Yaylak: Çiftçilerin hayvanları ile birlikte yaz mevsimini geçirmeleri, hayvanlarını otlatmaları ve otundan yararlanmaları için tahsis edilen veya kadimden beri bu amaçla kullanılan yeri,”

“Kışlak: Hayvanların kış mevsiminde barındırılması ve otundan yararlanılması için tahsis edilen veya kadimden beri bu amaçla kullanılan yeri,”

“Tahsis: Çayır, mera, yaylak ve kışlakların kullanımlarının verimlilik ve sosyal adalet ilkelerine uygun şekilde düzenlenerek, münferiden ya da müştereken yararlanılmak üzere bir veya birkaç köy ya da belediyeye bırakılmasını,”

şeklinde tanımlanmıştır.

4342 sayılı Mera Kanununun “Mera, Yaylak ve Kışlakların Hukuki Durumu” başlıklı 4. maddesinde, mera, yaylak ve kışlakların özel mülkiyete geçirilemeyeceği, amacı dışında

Esas Sayısı : 2021/104

Karar Sayısı : 2021/87

kullanılamayacağı, zaman aşımı ile kazanılamayacağı, sınırlarının daraltılamayacağı; sadece kullanım hakkının kiralanabileceği belirtilmiştir.

Yine Mera Kanununun “İnşaat Yasağı” başlıklı 20. maddesinde, “Yaylak ve kışlaklarda, 442 sayılı Köy Kanununda öngörülen inşaatlar ile valiliklerden izin alınmak suretiyle imar mevzuatına göre yapılacak kullanma amacına uygun mandıra, suluk, sundurma ve süreklilik göstermeyen barınak ve ağıllar ile Turizm Bakanlığının talebi üzerine turizme açılması uygun görülen bölgelerde ahşap yapılar dışında, ev, ahır ve benzeri inşaatlar yapılamaz.” denilerek yaylak ve kışlaklarda geleneksel kullanım amacıyla yapılacak inşaatlar sayma suretiyle sınırlanırken; meralar ise tamamen inşaat yasağı kapsamına almıştır.

Oysa, iptali istenen düzenlemede mera, yaylak ve kışlakların tahsis amacının değiştirilmesi ve tapuda Hazine adına tescil edilerek ceza infaz kurumu yapılmak üzere Adalet Bakanlığına tahsis edilmesi öngörülmektedir.

Anayasanın 45. maddesinde, “Devlet, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek, tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırmak maksadıyla, tarım ve hayvancılıkla uğraşanların işletme araç ve gereçlerinin ve diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırır.” denilmiştir.

Bu hükümden de anlaşılacağı üzere tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek görevi Devlete verilmiştir. Hal böyle iken mera, yaylak ve kışlakların yapılaşmaya açılmasının Devlete verilen görev ile bağdaşması mümkün olmadığından iptali istenilen düzenleme, Anayasanın 45. maddesine aykırıdır.

Hukuk Devleti olabilmenin en temel göstergesi de yasalarda "genellik" ilkesine uyulmasıdır. “Yasaların genelliği” ilkesi, özel, aktüel ve geçici bir durumu gözetmeyen, belli bir kişiyi hedef almayan, aynı statüde olan herkesi kapsayan kuralların getirilmesini zorunlu kılar (Anayasa Mahkemesi’nin 20.11.1996 günlü, E.1996/58, K.1996/43 sayılı kararı).

Yasa koyucu iptali istenen kural ile ceza infaz kurumları açısından özel bir düzenleme gerçekleştirerek yasaların genelliği ilkesinden ayrılmış olduğundan yapılan bu düzenleme, Anayasanın 2. maddesinde ifade edilen “hukuk devleti” ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Yukarıdaki gerekçelerle anılan düzenleme Anayasanın 2. ve 45. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

7) 6758 sayılı Kanun’un 44. maddesi ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa eklenen Ek 30. maddenin Anayasa’ya Aykırılığı

6758 sayılı Kanun’un 44. maddesi ile 4.11.1981 tarih ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa Ek 30. madde eklenmiştir. Buna göre, “Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı kapsamında 33. maddenin (a) fıkrası uyarınca araştırma görevlisi kadrosuna atanmış olup, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte araştırma görevlisi kadrosunda bulunanların statüleri herhangi bir işleme gerek kalmaksızın 50. maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen statüye dönüştürülmüş sayılacak ve bunlar hakkında söz konusu (d) bendi hükümleri uygulanacaktır.

Bu şekilde statüleri değiştirilen araştırma görevlilerinden 33. maddenin (a) fıkrasına göre yeniden ataması yapılmayanların mecburi hizmet yükümlülükleri kaldırılacaktır. 35.

madde uyarınca başka bir üniversitede ve yurtdışında eğitimde bulunanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üniversitelerinin talebi üzerine onbeş gün içinde kendi üniversitelerine dönmek mecburiyetinde olacak ve bu süre içerisinde dönmeyenlerin atamaları iptal edilecektir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa bulunduğu bilincinde olan devlettir (AYM., 15.10.2009, 2007/16 E., 2009/147 K.).

Hukuki güvenlik ilkesi, hukuk devletinin unsurlarından biridir. Hukuk kurallarının sık sık değişmesi, hukuki istikrar ve belirliliği ortadan kaldırırken, bu değişikliklerin geçmişte tamamlanmış ve/veya kazanılmış haklara geriye dönük olarak uygulanması belirlilik ve istikrarın yanı sıra hukuki güvenliğin de zedelenmesine sebep olur. Hukuki güvenlik ilkesi uyarınca, hukuk kurallarında sık sık değişiklikler yapılarak hukuki istikrarı ve belirliliği yok eden kurallar ihdas edilmemesi, geriye yürüyen kuralların ise kazanılmış haklara dokunmadan, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini gözeterek işletilmesi gerekir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi'ne göre; "Hukuk güvenliği ilkesi aynı zamanda hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Kanunlara güvenerek hayatını yönlendiren, hukuki iş ve işlemlere girişen bireyin, bu kanunların uygulanmasına devam edileceği yolunda oluşan beklentisinin mümkün olduğunca korunması hukuki güvenlik ilkesinin gereğidir" (AYM., 04.12.2014, 2013/114, 2014/184).

2547 sayılı Kanun'un 33/a maddesinde; "Araştırma görevlileri, yükseköğretim kurumlarında yapılan araştırma, inceleme ve deneylerde yardımcı olan ve yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevleri yapan öğretim yardımcılardır. Bunlar ilgili anabilim veya anasanat dalı başkanlarının önerisi, Bölüm Başkanı, Dekan, enstitü, yüksekokul veya konservatuvar müdürünün olumlu görüşü üzerine rektörün onayı ile araştırma görevlisi kadrolarına en çok üç yıl süre ile atanırlar; atanma süresi sonunda görevleri kendiliğinden sona erer. Bunlar aynı usulle yeniden atanabilirler" denilmektedir.

Aynı Kanun'un 50/1-d maddesinde ise; "Lisans üstü öğretim yapan öğrenciler, kendilerine tahsis edilebilecek burslardan yararlanabilecekleri gibi, her defasında bir yıl için olmak üzere öğretim yardımcılığı kadrolarından birine de atanabilirler" denilmektedir.

6758 sayılı Kanun'un 44. maddesi ile Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı kapsamında 2547 sayılı Kanun'un 33. maddesinin (a) fıkrası uyarınca araştırma görevlisi kadrosuna atanan ve değişikliğe ilişkin ek maddenin yürürlüğe girdiği tarihte araştırma görevlisi kadrosunda bulunan kişilerin statüleri herhangi bir işleme gerek kalmaksızın 2547 sayılı Kanun'un 50/1-d maddesinde yer alan statüye dönüşmüş olacaktır. 33. maddenin (a) fıkrası uyarınca ataması yapılan bu kişilerin kadro statüsünün 50/1-d'ye dönüştürülmesi, bu kişilerin atandıkları kadro statüsünü ve bu statüye bağlı olarak ortaya çıkan kazanılmış haklarını kaybetmeleri anlamını taşımaktadır.

Kazanılmış haklara saygı ilkesi, hukukun genel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Kazanılmış hak, özel hukuk ve kamu hukuku alanlarında genel olarak, bir hak sağlamaya elverişli nesnel yasa kurallarının bireylere uygulanması ile onlar için doğan öznel hakkın korunmasıdır. Kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın, yeni kanundan önce yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekir. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel niteliğe dönüşmüş haktır (AYM., 07.11.2014, 2014/61, 2014/166).

İptali istenen düzenleme, hukuki belirliliği ve istikrarı zedeleyici, Anayasa ve idare hukukunun temel unsurlarından olan “kazanılmış hakların korunması ilkesini” bertaraf edici bir mahiyet taşımaktadır. Hiç kuşkusuz, zikrettiğimiz bu ilke ve unsurların tamamı, hukuk devletinin vazgeçilmez birer parçalarıdır.

Esasında hukuk devleti; yönetilenlere hukuk güvenliği sağlayan, adaletli bir hukuk sistemine dayanan devlet düzeninin adıdır. Hukuka güvenin, kamu düzeninin ve istikrarın korunması da kazanılmış hakların korunması ilkesine bağlılık ile mümkündür. Hukuk devletinde kazanılmış haklara saygı gösterilmesi bir zorunluluk, hatta yükümlülüktür. Hukuksal tasarrufu doğuran irade sahiplerinin, aynı yöntemle bu tasarrufu geri almalarına veya değiştirmelerine olanak bulunmaktadır. Bununla birlikte, önceden oluşmuş hukuksal durumların sonradan yapılacak işlemlerle değiştirilmesi, hukuktan beklenen güvenlikle bağdaşmamaktadır. Kazanılmış hakları ortadan kaldıracı nitelikte sonuçlara yol açan düzenlemeler Anayasa'nın 2. maddesinde açıklanan “Türkiye Cumhuriyeti ... bir hukuk devletidir” hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi toplumsal kararlılığı hukuksal güvenceyi ortadan kaldıracı bu türden düzenlemeler, belirsizlik ortamına neden olur ve hukuki istikrarın sağlanması bakımından kabul edilemez.

Nitekim, Anayasa Mahkemesi pek çok kararında, kazanılmış haklara saygı ilkesine vurgu yapmış ve bu hakkın, hukuk devleti ilkesinin bir gereği olduğuna işaret etmiştir:

“Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin temel gereklerinden biri kazanılmış haklara saygı gösterilmesidir. Kazanılmış haklara saygı, hukuk güvenliği ilkesinin bir sonucudur. Kamu görevlilerinin kazanılmış hakları, istihdam türüne bağlı olarak tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklardır. Objektif ve genel hukuksal durumun, şart işlemle özel hukuksal duruma dönüşmesi kazanılmış hak yönünden yeterli değildir. Kural işlemler her zaman değiştirilebilir ya da yargı organları tarafından Anayasa'ya veya kanuna aykırı görülerek iptal edilebilir. Bir statüye bağlı olarak ileriye dönük, beklenen haklar kazanılmış hak kapsamında değerlendirilmez.” (AYM. 02.11.2016, 2015/61, 2016/172; AYM., 08.12.2015, 08.12.2015, 2014/87, 2015/112; AYM. 13.07.2015, 2014/88, 2015/68).

6758 sayılı Kanun'un 44. maddesi ile Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı kapsamında 2547 sayılı Kanun'un 33. maddesinin (a) fıkrası uyarınca araştırma görevlisi kadrosuna atanan ve değişikliğe ilişkin ek maddenin yürürlüğe girdiği tarihte araştırma görevlisi kadrosunda bulunan kişilerin statüleri herhangi bir işleme gerek kalmaksızın 2547 sayılı Kanun'un 50/1-d maddesinde yer alan statüye dönüşmüştürülmesi, bu kadro statüsünde bulunan kişilerin kazanılmış haklarını ortadan kaldırmaktadır. Bu değişikliğin, geçmişte tamamlanmış ve/veya kazanılmış haklara geriye dönük olarak uygulanması belirlilik ve istikrarın yanı sıra bu kişilerin hukuki güvenliklerinin de zedelenmesine yol açacağı kuşkusuzdur.

Açıklanan bu sebeplerle, 6758 sayılı Kanun'un 44. maddesiyle kabul edilen bu düzenleme Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır, iptali gerekir.

III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

Anayasa Mahkemesinin 6758 sayılı Kanun'un Anayasaya aykırı gördüğümüz maddelerinin anayasa uygunluğunu incelemesi ve esastan karara bağlaması zaman alabilecektir. Yargı denetimi yürütme organının hukuk devleti sınırları içinde kalmasını sağlayan en etkili araçtır. Olağanüstü hallerde yargı denetiminin önemi daha da artmakta, devlet organlarının işlemlerinin yargı denetimine bağlı tutulması, yasama organının Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kalmasını sağlamak ve temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından özellikle önem taşımaktadır.

İptalini istediğimiz 6758 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasının insan haklarına saygılı demokratik hukuk devleti ilkesine, Anayasanın üstünlüğüne ve bağlayıcılığına aykırılık oluşturan sonradan giderilmesi olanaksız durumların ortaya çıkmasına neden olacağı ve zararlar doğuracağı açık olduğundan, ayrıca Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme sonucunda iptal kararı vermesi durumunda bu kararın sonuçsuz kalmaması amacıyla kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar yürürlüğün durdurulması istemiyle iptal davası açılmıştır.

IV. SONUÇ VE İSTEM

24.11.2016 tarihli ve 29898 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 6758 sayılı "Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

1) 2. maddesi ile 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen Geçici 11. maddede yer alan "Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı hariç" ibaresi ile "sözlü sınavda başarılı olanlar" ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine,

2) 13. maddesi ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. maddesinin dokuzuncu fıkrasına eklenen "ve onuncu fıkra uyarınca kayyım atanmasına" ibaresi ile yeni eklenen 10. fıkrasının Anayasa'nın 13., 15. ve 35. maddelerine,

3) 16. maddesi ile 5275 sayılı Kanun'un 92. maddesinin 1. fıkrasına eklenen cümlede yer alan "kurum dışına çıkmaları Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kısıtlanabilir" ibaresinin Anayasa'nın 2., 42. ve 90. maddelerine,

4) 17. maddesi ile 5275 Sayılı Kanuna Eklenen Geçici 7. maddenin 1. fıkrasında Yer Alan "özel kanunlar kapsamında kalan yerlerde bu kanunlardaki kısıtlamalara tabi olmaksızın" ibaresinin Anayasa'nın 2. maddesine,

5) 17. maddesi ile 5275 Sayılı Kanuna Eklenen Geçici 7. maddenin 1. fıkrasında Yer Alan "4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 21. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin tabi olduğu usule göre" ibaresinin Anayasa'nın 2. maddesine,

6) 17. maddesi ile 5275 Sayılı Kanuna Eklenen Geçici 7. maddenin 2. fıkrasında Yer Alan "4342 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmaksızın" ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 45. maddelerine,

Esas Sayısı : 2021/104

Karar Sayısı : 2021/87

7) 44. maddesi ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa eklenen Ek 30. maddenin Anayasa'nın 2. maddesine,

aykırı olduklarından iptallerine ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar olacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz.”